تازه‌های اقتصاد

شنبه ۲۰ تیر ۱۴۰۵ شماره ۷۱

چرا حملات سایبری به شبکه بانکی باید جدی گرفته شود؟

(صفحه ۲)

بازنگری بودجه ۱۴۰۵ متناسب با شرایط پساجنگ

(صفحه ۳)

امنیت داده‌ها حفظ شد، دامنه سرویس‌ها در حال گسترش است

بازگشت تدریجی خدمات بانکی

پس از اختلالات اخیر در بخشی از شبکه بانکی کشور، روند بازگشت خدمات شتاب گرفته است. همزمان با تأکید مسئولان بر اینکه داده‌ها و اطلاعات بانکی مشتریان هیچ آسیبی ندیده، بانک‌های درگیر نیز با فعال‌سازی تدریجی خدمات حضوری و غیرحضوری، از گسترش دامنه سرویس‌های قابل ارائه و ادامه پایدارسازی سامانه‌ها خبر می‌دهند. روند بازگشت خدمات چهار بانک درگیر اختلالات اخیر وارد مرحله تازه‌ای شده است. همزمان با ادامه اقدامات فنی برای پایدارسازی سامانه‌ها، مسئولان شبکه بانکی بر حفظ امنیت اطلاعات مشتریان تأکید کرده‌اند و بانک‌های ملی، صادرات و تجارت نیز از توسعه تدریجی خدمات حضوری و غیرحضوری خود خبر داده‌اند؛ اقدامی که نشان می‌دهد شبکه بانکی پس از عبور از مرحله مدیریت بحران، اکنون در مسیر بازگرداندن کامل خدمات قرار گرفته است.

یادداشت روز

فرصتِ اصلاح

سید حسین رضوی پور
کارشناس اقتصادی

بدیهی است که آزادسازی هر میزان از دارایی‌های بلوکه‌شده، در شرایط کنونی می‌تواند یک گشایش اقتصادی برای کشور باشد، اما نباید صرفاً به اصل آزادسازی منابع توجه کرد؛ بلکه نحوه اجرا، زمان‌بندی و سازکار بهره‌برداری از این منابع اهمیت بسیار بیشتری دارد.

واقعیت آن است که تفاهمات شکل‌گرفته میان ایران و طرف مقابل بر پایه اعتماد متقابل بنا نشده است و اساساً نیز نباید چنین انتظاری وجود داشته باشد. روابط دو طرف همچنان بر مبنای بی‌اعتمادی پیش می‌رود و طبیعی است که اجرای هرگونه توافق نیز باید با حفظ همین ملاحظه و بر اساس اقدامات گام‌به‌گام و متوازن طراحی شود.

در چنین شرایطی، اگر آزادسازی منابع صرفاً به خرید کالاهای کشاورزی از آمریکا یا حتی سایر کشورهای قاره آمریکا محدود شود، با یک چالش جدی لجستیکی مواجه خواهیم بود. انتقال این کالاها از زمان بارگیری تا رسیدن به بنادر خلیج فارس، دست‌کم بین ۴۵ تا ۶۰ روز زمان نیاز دارد. این فاصله زمانی می‌تواند به فرصتی برای طرف مقابل تبدیل شود تا پیش از آنکه ایران عملاً از منافع توافق بهره‌مند شود، از اجرای تعهدات خود عقب‌نشینی کرده یا مانع انتفاع کشور از مفاد تفاهم شود.

از همین منظر، کالاهای کشاورزی می‌توانند به یک اهرم فشار علیه ایران تبدیل شوند. اگر ایران پیش از دریافت واقعی این کالاها، تمامی اقدامات متقابل خود را انجام داده باشد، در صورت نقض توافق توسط طرف مقابل، امکان واکنش متناسب نیز تا حد زیادی محدود خواهد شد.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

کالابرگ کدهای ملی ۳، ۴، ۵ و ۶ شارژ شد

صدور حواله ارزی برای کالاهای اظهارشده در گمرک تسهیل شد

آغاز فروش ارز اربعین با نرخ توافقی در بانک‌های عامل از امروز

رشد ۱۳ درصدی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران در سال ۲۰۲۵

چرا حملات سایبری به شبکه بانکی باید جدی گرفته شود؟

ابوالقاسم رجبی؛ پژوهشگر حوزه سیاست‌گذاری فناوری اطلاعات و ارتباطات با اشاره به حملات اخیر به شبکه بانکی کشور، بیان کرد: حملات سایبری به زیرساخت‌های بانکی نباید کم‌اهمیت تلقی شود؛ چرا که مهاجمان با تصور هزینه اندک و عدم واکنش متقابل ایران، می‌توانند اختلال‌های گسترده‌ای در خدمات مالی و سایر خدمات ایجاد کنند. در حالی که برخی کشورها اعلام کردند که در صورت انجام حملات گسترده سایبری علیه زیرساخت‌های حیاتی خود، به منشأ حمله پاسخ نظامی فیزیکی هم خواهند داد؛ اما در کشور ما هنوز به صورت شایسته به موضوع استفاده از توان نظامی و حملات متقابل سایبری و حتی استفاده از توان موشکی در واکنش به حملات سایبری در تراز دولت‌های متخاصم توجه نشده است.

> " با تسهیلاتی که هوش مصنوعی برای یافتن آسیب پذیری‌ها فراهم کرده، حملات با پیچیدگی بالا در سال‌های آینده شدت خواهد گرفت "

وی افزود: تصور اینکه حملات سایبری تنها به واسطه بحران یا حادثه فعلی شدت گرفته‌اند، نادرست است؛ چون پیش بینی مراجع تخصصی متعدد این است که با تسهیلاتی که هوش مصنوعی برای یافتن آسیب پذیری‌ها فراهم کرده، حملات با پیچیدگی بالا در سال‌های آینده شدت خواهد گرفت. تعداد زیادی از حملات سایبری علیه سازمان‌ها و زیرساخت‌های کشور، از جمله شبکه بانکی، انجام خواهد شد. بسیاری از این حملات به دلیل وجود لایه‌های امنیتی شناسایی و خنثی می‌شوند؛ اما اگر سازمان‌ها در الزامات امنیت سایبری دچار ضعف باشند، احتمال موفقیت مهاجمان به‌مراتب افزایش می‌یابد. البته بعضی شواهد از جمله تاخیر غیر معمول در بازیابی فرآیندهای کسب و کار بانکی نشان می‌دهد که حملات اخیر را نمی‌توان در زمره حملات روزمره و سطحی قرار داد؛ در نتیجه تهدیدات سایبری علیه شبکه بانکی، مسئله‌ای جدی، مستمر و رو به افزایش است.

رجبی تصریح کرد: با توجه به میزان وابستگی خدمات بانکی به زیرساخت‌های دیجیتال، آثار حملات سایبری علیه شبکه بانکی می‌تواند بسیار عمیق باشد. اختلال‌هایی که طی دو تا سه هفته اخیر در خدمات بانکی کشور مشاهده شد نیز مؤید آن است که این تهدید را باید جدی گرفت و آن را صرفاً یک اختلال فنی مقطعی ندانست.

وی با تأکید بر ضرورت تقویت توان دفاع سایبری کشور، اظهار کرد: باید امنیت سایبری را به یکی از اولویت‌های اصلی در حوزه دفاع از زیرساخت‌های حیاتی تبدیل کنیم.

تسهیلات کلان زیر ذره‌بین سرمایه لایه یک

دستورالعمل تازه بانک مرکزی چه می‌گوید؟

در دستورالعمل جدید بانک مرکزی، معیار سنجش تسهیلات و تعهدات کلان از «سرمایه پایه» به «سرمایه لایه یک» تغییر کرده، آستانه شمول تسهیلات و تعهدات کلان برای هر ذی‌نفع واحد ۵ درصد سرمایه لایه یک تعیین شده، سقف اعطای تسهیلات و ایجاد تعهدات برای هر ذی‌نفع واحد ۲۰ درصد سرمایه لایه یک قرار گرفته و حد جمعی تسهیلات و تعهدات کلان هر مؤسسه اعتباری نیز برابر یک برابر سرمایه لایه یک آن مؤسسه تعیین شده است. پیام اصلی این تغییر روشن است: اعتبار بزرگ باید در خدمت اقتصاد قرار گیرد، اما متناسب با سرمایه باکیفیت بانک، با شناخت دقیق ذی‌نفع واقعی، در چارچوب سقف‌های نظارتی و با امکان رصد مستمر.

> " منابع بانک‌ها در چند مشتری بزرگ متمرکز نشود و ریسک اعتباری بانک با توان سرمایه‌ای آن متناسب بماند "

در نظام بانکی، همه تسهیلات از نظر اثرگذاری بر ریسک بانک یکسان نیستند. یک تسهیلات خرد، حتی اگر با تأخیر بازپرداخت شود، معمولاً به‌تنهایی ترازنامه بانک را دچار آسیب جدی نمی‌کند؛ اما تسهیلات یا تعهدات بزرگ به یک مشتری، یک گروه اقتصادی یا مجموعه‌ای از اشخاص مرتبط، اگر درست شناسایی و محدود نشود، می‌تواند بخش قابل توجهی از سرمایه بانک را در معرض خطر قرار دهد. به همین دلیل، مقررات مربوط به تسهیلات و تعهدات کلان در نظام‌های نظارتی دنیا برای پاسخ به یک پرسش اساسی طراحی شده‌اند: اگر یک مشتری بزرگ یا یک گروه مرتبط دچار نکول شود، آیا بانک همچنان توان ادامه فعالیت سالم را دارد یا خیر؟

دستورالعمل جدید بانک مرکزی نیز با همین منطق تدوین شده است. در مقدمه دستورالعمل تصریح شده که هدف از این مقررات، کاهش ریسک تمرکز اعتباری، امکان تخصیص منابع بانکی به تعداد بیشتری از آحاد جامعه و تنوع‌بخشی بیشتر به سبد اعتباری مؤسسات اعتباری است. این عبارت نشان می‌دهد هدف دستورالعمل، محدود کردن تأمین مالی بنگاه‌های بزرگ یا پروژه‌های اقتصادی نیست؛ هدف آن است که منابع بانک‌ها در چند مشتری بزرگ متمرکز نشود و ریسک اعتباری بانک با توان سرمایه‌ای آن متناسب بماند.

۵ استان جزو پرتحرک‌ترین اقتصادهای کشور

آخرین آمار رشد اقتصادی مربوط به ۹ ماهه سال ۱۴۰۴ است. بر اساس این آمار، رشد تولید ناخالص داخلی با نفت یک درصد و بدون نفت ۰.۴ درصد اعلام شده است.
در جداول سال ۱۴۰۴ جزئیات رشد در بخش‌های مختلف محاسبه و اعلام شده ولی آخرین رشد اعلامی استان‌ها به سال ۱۴۰۱ باز می‌گردد. بررسی روند ۱۰ ساله منتهی به سال ۱۴۰۱ نرخ رشد در استان‌های کشور نشان می‌دهد استان‌های ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، بوشهر، خوزستان و تهران بیشترین اثرگذاری در نرخ رشد اقتصادی کشور را داشته‌اند.
شاید دور از ذهن باشد، اما ایلام با ثبت نرخ‌های بالای رشد در یک دهه مورد بررسی، در صدر لیست بالاترین رشدها قرار دارد. بالاترین نرخ ثبت شده در این استان ۵۳.۷ درصد در سال ۱۳۹۵ و پایین‌ترین نرخ ثبت شده آن منفی ۳۲.۸ درصد است. در طول ۱۰ سال اشاره شده تنها ۲ سال رشد تولید ناخالص داخلی ایلام منفی بوده و باقی سال‌ها رشد مثبت و اغلب ۲ رقمی در این استان به ثبت رسیده است.
استان کهگیلویه و بویراحمد نیز در بیشتر این سال‌ها رشد بالای اقتصادی داشته است. نکته قابل تامل در مورد این استان اینکه در سال‌هایی که رشد اقتصاد در آن منفی شده، کاهش بسیار عمیق و قابل اعتنایی اتفاق افتاده است. به طوری که پس از ثبت رشد ۲۴.۸، ۲۸.۲ و ۴.۶ درصد به ترتیب در سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶، این استان در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ شاهد رشدهای منفی ۲۳.۸ و منفی ۵۱.۳ درصد بوده است. اما دوباره در سه سال بعد با رشدهای ۸.۵، ۳۳.۷ و ۲۸.۲ درصد این افت جبران شده است.

رشد اقتصادی استان‌ها

ایلام	۲۵٫۸	۱٫۹	۱۳٫۳	۵۳٫۷	۱۷٫۷	-۸٫۷	-۳۲٫۸	۱۸٫۱	۶٫۵	۲٫۳
بوشهر	۹٫۳	۲۶٫۸	-۳٫۷	۳۹٫۶	-۱۷٫۳	۵٫۱	-۱٫۰	-۰٫۳	-۲٫۷	۸٫۵
تهران	-۱٫۰	۳٫۴	۱٫۹	۸٫۶	۹٫۵	-۱۱٫۶	۰٫۵	-۳٫۴	۸٫۲	۷٫۵
خوزستان	-۱۴٫۰	۳٫۰	-۱٫۳	۳۰٫۵	۸٫۱	-۶٫۴	-۱۹٫۵	-۵٫۱	۳٫۷	۱۱٫۹
کهکیلویه و بویراحمد	-۱٫۷	۲۴٫۸	-۴٫۱	۲۸٫۲	۴٫۶	-۲۳٫۸	-۵۱٫۳	۸٫۵	۳۳٫۷	۲۸٫۲

سخنگوی کمیسیون اقتصادی مجلس مطرح کرد

بازنگری بودجه ۱۴۰۵ متناسب با شرایط پساجنگ

حاکم ممکان، سخنگوی کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با خبرنگار تازه‌های اقتصاد با اشاره به ضرورت بازنگری در بودجه سال ۱۴۰۵ گفت: بودجه سال ۱۴۰۵ در شرایطی تدوین شد که کشور هنوز با شرایط جنگی و الزامات اقتصاد پساجنگ مواجه نبود؛ از این رو، با تغییر شرایط اقتصادی، بازنگری در برخی اولویت‌ها و احکام بودجه امری طبیعی و ضروری است.
وی افزود: انتظار می‌رود دولت با توجه به شرایط جدید اقتصادی و به منظور مدیریت هرچه بهتر اقتصاد پساجنگ، در زمان مناسب لایحه اصلاح بودجه سال ۱۴۰۵ را به مجلس ارائه کند تا منابع و مصارف بودجه متناسب با نیازهای روز کشور بازتنظیم شود.

> " امیدواریم با همکاری دولت و مجلس، اصلاحات لازم در بودجه به‌گونه‌ای انجام شود که پاسخگوی شرایط جدید اقتصادی کشور بوده و فشار مضاعفی به مردم وارد نشود "

ممکان ادامه داد: کمیسیون اقتصادی مجلس نیز آمادگی کامل دارد تا در تعامل و همکاری با دولت، اصلاحات مورد نیاز را با سرعت و دقت بررسی کند تا ضمن حفظ ثبات اقتصادی، از معیشت مردم و اجرای اولویت‌های کشور حمایت شود.
وی خاطرنشان کرد: طی ماه‌های گذشته جلسات متعددی با وزارتخانه‌ها، دستگاه‌ها و سازمان‌های اقتصادی برگزار شده و امیدواریم با همکاری دولت و مجلس، اصلاحات لازم در بودجه به‌گونه‌ای انجام شود که پاسخگوی شرایط جدید اقتصادی کشور بوده و فشار مضاعفی به مردم وارد نشود.

معمای مهار تورم در ترکیه چگونه رمزگشایی شد؟

اقتصاد ایران در شرایطی با تورم بالا و مزمن روبه‌روست که نااطمینانی‌های سیاسی و انتظاری نیز از مسیر بازار ارز و رفتار فعالان اقتصادی، فشارهای تورمی را تشدید می‌کند. در چنین فضایی، بررسی تجربه کشورهایی که در سال‌های اخیر با تورم بالا، افت ارزش پول ملی و تغییر سیاست پولی مواجه بوده‌اند، خالی از لطف نیست. ترکیه یکی از همین نمونه‌هاست؛ اقتصادی که به دلیل وابستگی به واردات انرژی، نیاز مستمر به ارز و حساسیت بالا به جریان سرمایه، خیلی زود از تغییر انتظارات بازار اثر می‌پذیرد. برای درک منطق سیاست پولی ترکیه در سال ۲۰۲۳، باید به سال ۲۰۱۸ برگشت؛ زمانی که افت ارزش لیر، نیاز مستمر به ارز و سیاست پول ارزان، به‌تدریج زمینه بحران تورمی را فراهم کرد. این آسیب‌پذیری‌ها با کرونا، اختلال زنجیره تأمین و کاهش نرخ بهره از ۱۹ به ۱۴ درصد در سال ۲۰۲۱ تشدید شد؛ رویکردی که با وجود تورم بالا ادامه یافت و زمینه جهش تورم در سال بعد را فراهم کرد. در همین دوره، دولت ترکیه برای کاهش فشار بر بازار ارز، حساب‌های محافظت‌شده لیر یا KKM را راه‌اندازی کرد تا سپرده‌گذاران به جای خرید دلار، منابع خود را در قالب لیر نگه دارند. در این حساب‌ها، اگر کاهش ارزش لیر از سود سپرده بیشتر می‌شد، مابه‌التفاوت آن جبران می‌شد؛ ابزاری که در کوتاه‌مدت بخشی از تقاضای ارز را مهار کرد، اما ریسک افت ارزش لیر را به دولت و بانک مرکزی منتقل ساخت.

در سال ۲۰۲۲، جنگ روسیه و اوکراین و افزایش قیمت انرژی و غذا شوک تازه‌ای وارد کرد و تورم ترکیه در اکتبر به ۸۵.۵۱ درصد رسید. زلزله‌های ۲۰۲۳ نیز با افزایش هزینه‌های بازسازی، حمایت‌های بودجه‌ای و دستمزدها، مدیریت تورم را دشوارتر کرد. به این ترتیب، سیاست پول ارزان و ابزارهای اضطراری دفاع از لیر دیگر نتوانستند ثبات پایدار برای پول ملی ایجاد کنند و همین وضعیت، سیاست‌گذاری پولی ترکیه را وارد مرحله‌ای تازه کرد.

وقتی زیرساخت آموزشی عقب افتاده و بودجه عمومی برای آن کافی نیست

چشم مدارس آلمان به سرمایه‌گذاران جدید

مدارس آلمان سال‌هاست که زیر فشار فرسودگی، کمبود بودجه و عقب‌ماندگی زیرساختی قرار دارند؛ اما حالا این بحران فقط یک مسئله آموزشی نیست، بلکه به یک پرونده جدی مالی و شهری هم تبدیل شده است. تازه‌ترین داده‌های شرکت خدمات مالی KfW و موسسه آمار شهری آلمان (Difu) نشان می‌دهد شهرداری‌های آلمان برای نوسازی مدارس به سرمایه‌ای عظیم نیاز دارند؛ سرمایه‌ای که در شرایط تنگنای بودجه عمومی، نگاه بسیاری را به سمت سرمایه‌گذاران و توسعه‌گران خصوصی برگردانده است. بر اساس گزارش KfW که در اول ژوئیه ۲۰۲۵ منتشر شد، مجموع عقب‌ماندگی سرمایه‌گذاری شهرداری‌های آلمان به ۲۱۵.۷ میلیارد یورو رسیده است. از این رقم، ۶۷.۸ میلیارد یورو به ساختمان‌های مدارس اختصاص دارد؛ یعنی بزرگ‌ترین سهم در میان همه حوزه‌های زیرساختی شهری.

روایت شکست بودجه‌ای دولت آمریکا در ۲۰۲۶

تله بدهی

تراز مالی دولت فدرال آمریکا در سه ماه اخیر بار دیگر به یکی از مهم‌ترین شاخص‌های هشداردهنده اقتصاد این کشور تبدیل شده است. برآیند داده‌های رسمی دفتر بودجه کنگره آمریکا (CBO) و گزارش‌های خزانه‌داری نشان می‌دهد که اگرچه شدت کسری در برخی ماه‌ها نوسان داشته، اما در مقیاس تجمعی، روند همچنان رو به افزایش بوده و تحت تأثیر دو عامل اصلی قرار گرفته است: رشد هزینه‌های دولت و ناپایداری در درآمدهای فدرال، به‌ویژه در حوزه عوارض گمرکی و بازپرداخت تعرفه‌ها. بر اساس گزارش رسمی که در ۸ مه ۲۰۲۶ منتشر شد، کسری بودجه فدرال آمریکا در هفت ماه نخست سال مالی ۲۰۲۶ ــ یعنی از اکتبر ۲۰۲۵ تا پایان آوریل ۲۰۲۶ ــ به ۹۵۵ میلیارد دلار رسید. این رقم ۹۴ میلیارد دلار کمتر از کسری دوره مشابه سال مالی قبل بود.

ویدیو

